

gospodarske, obrtniške in národne.

zhajajo vsako sredo po celi pólí. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 21. julija 1886.

Obseg: Poročilo o skušnji na podkovski šoli na c. kr. deželno vlado. — Neznan sovražnik čebelarstva. — Paša živine in naši srenjski pašniki v ravninah. — Cestno blato dobro gnojilo. — Razpis cesarske štipendije za kmetijsko šolo „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu pri Dunaji. — Zemlje- in narodopisni obrazi. — Konec prvega dela dogodbe Janskijeve. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.**Poročilo o skušnji na podkovski šoli na c. kr. deželno vlado.**

Skušnje iz podkovstva v tukajšnji podkovski šoli vršile so se pred izpraševalno komisijo dné 28. in 30. junija t. l., in sicer 28. za kovače, kateri niso obiskavali šole. 30 pa za učence podkovske šole. Po predloženih izkazih oglasilo se je 19 kovačev, in sicer 16 prvi-krat, 3 ponavljali so skušnjo, ker so bili propali pri skušnji meseca junija 1885. leta. Pri skušnji pokazalo je le 10 kovačev zadostno znanje v praktičnem in teoretičnem podkovstvu, osem mlajših kovačev je bilo pa tako malo izvežbanih, da jih komisija ni mogla potrditi. Od onih treh kovačev, kateri so ponavljali skušnjo, je eden med skušnjo odstopil, ostala dva bila sta potrjena. Objavil sem imena nepotrjenih kovačev onim c. kr. okrajnim glavarstvom, v katerih poslujejo, s predlogom, da bi smeli do junija prihodnjega leta kovati še konje, a ukaže naj se jim, da gotovo ponavljajo skušnjo.

Učencev bilo je v I. tečaju 11, od teh imelo je 5 državno podporo, 1 Hrvat podporo od kr. hrvatske vlade, 5 izšolalo se jih je na svoje stroške. Vsi so z dobrim, deloma izvrstnim vspehom prestali skušnjo iz podkovstva, kakor tudi iz nauka ogledovanja klavne živine in mesa.

Podpisani si usoja na konci svojega poročila narediti še sledeče opazke:

Izpraševalna komisija je bila posebno zadovoljna z sijajnim vspehom skušenj učencev podkovske šole, kateri bodejo gotovo koristili v svoji stroki sodeželanom. Žalosten bil je pa vspeh pri kovačih, kateri se niso vežbali v kaki šoli.

Visoko c. kr. deželno vlado opozoriti mi je dolžnost, da se vsakokrat oglašajo k tem skušnjam tudi prav mladi kovači, katerim bi c. kr. okrajna glavarstva ne smela dovoliti, začeti kovaške obrti, preden se ne izkažejo, da so obiskavali podkovsko šolo, sicer se bode le težko povzdignilo podkovstvo v naši deželi na višo stopinjo.

Dr. vitez Bleiweis-Trsteniški,

vodja podkovske šole in prvosednik izpraševalne komisije.

Neznan sovražnik čebelarstva.

Hudega sovražnika našemu čebelarstvu nam naznanuje „Eich. Bienztg.“, če se potrdi. Opazovanja je vredno.

Gosp. Celestin Šahinger, župnik na spodnjem Avstrijskem, je zapazil nekega žužka (prešipnjerca), ki se z latinskim imenom zove „mutilla europea“ (čebelna mravlja). Vjel je pet takih tičkov, in sicer dva uže v panji, tri pa še pred panjem ter jih je poslal naravoslovcu gosp. Schönfeldu v preiskavo.

Da je ta spaka v panji, naznanujejo čebele s tem, da naglo pri žrelicu vun silijo, sesalni rilček vun molijo, z udi utripljejo ter po kakih urah poginejo. Po enodnevnih navzočnosti mravlje v panji je najdel po 200 in več mrtvih čebel. Ker o deževnih dneh ne silijo iz panja, je včasih na izletnici toliko mrtvih čebel, kakor spomlad po zimskem spanji. Kjer ta mrčes dalje časa v panji gospodari, postane panj tako reven na čebelah, da malokdaj roji, ali pa celo izmrje.

Da je to za čebelarstvo spet velika nadloga, vsak lahko spozná, zlasti kedar je rodovitna letina za tak mrčes. Ko gosp. župnik zatrjuje, da je v treh tednih čez 100 takih mravelj vjel in ena sama toliko čebel pomori, si vsak čebelar lahko nevarnost predočuje.

Živalico popisuje gosp. Šahinger tako-le:

Mravlja ima neznanu trdo kožo, kakor oklep, zato jo čebele brez vspeha pikajo ter svoje življenje le zastonj zgubljajo. Mravlja sama nič ne izvali, ampak svojo zalego najrajše stavi v čmrljevo satovje in sicer na zalego, dokler ni zalepljena. Prikaže se najbolj od začetka aprila do jeseni, vendar je čebelam le nevarna nekako do konca junija, dokler je čas rojenja. Babice nimajo perutnic, toraj se jim vhod tudi lahko vbrani, če se čebelnjak na stebre postavi in ti s smolo namažejo; pepel pa ne varuje čebel pred tem mrčesom, kakor pred drugimi mravljami. Babice najbrž zato silijo v panje, da bi tam svojo zalego na stavljale.

Temu dostavlja gosp. Schönfeld sledeče: Glava in zadnji del je črn; ta pa vendar ima tri rujavo-rumene proge. Oprsje je skoraj da štirivoglato, rudeče. Velikosti je kakor osa, in sicer tudi tej podobna, naj bi vse drugo jo ne značilo za pravo mravljo. Jajčica leže v čmrljevo gnjezdo, katero se kmalu izleže in da siravno je črviček majhen, vendar pokonča veliko ve-

čega čmrljevega, ki mu je v živež. Želo ima navadno dolgo in silno ojstro. Služi pa najprej v to, da z njim svojo zalego v globoke čmrljeve celice poklada; potem pa tudi v brambo. Tega se pa lahko prepričamo, če mravljo čez sredo primemo. tedaj hitro stegne svoje želo, ga obrača in suče neznano naglo na desno in levo, okrog in okrog ter skuša sovražnika zadeti. Ali na ta način tudi čebele pika in pokončuje; ali zato v čebelni panj sili, da tam svojo zalego nastavlja, ali le živeža išče. še ni dokazano ter bodo še le opazovalne skušnje pozneje dokazale.

Spet neki drug čebelar ovaja neko živalico kot dvomljivega prijatelja čebelarstvu. Soznanil sem se, pravi ta, z živalico, katere prej nisem videl ali pa ne porajtal. Velikosti je kakor sršen, po vnanjem pa bolj čmrlju podobna, popolno črne barve, ki se na tamnozelenkasto spreminja. Kedar človek živalico vidi letati, bi mislil, da je govnjač (po nekaterih krajih dr. . . brbec). Žužek se rad okoli čebelnih panjev plazi ter skuša skozi žrelce v panj priti. Išče li medú ali čebel, se do zdaj še nisem mogel prepričati. Čebelni prijatelj najbrž da ni ter z gole prijaznosti ne sili v panj. Te dni sem v nekem panju dva usmrtena našel. Znabiti nam bo vedel kak naravoslovec kaj več o tem črnuhu povedati.

Paša živine in naši srenjski pašniki v ravninah.

(S posebnim ozirom na Dolenjsko.)

Spisal V. Rohrman.

III.

Naše srenjske pašnike smo do dandanes popolnoma v nemar in opešati pustili; prizadevati si moramo toraj, da sedanje pičle dohodke povečamo s zboljšanjem, vsakoletnim umnim obdelovanjem in umno porabo pašnikov in vkrenemo vse, kar je v to potrebnega in izpeljivega. Sicer se je uže mnogo pisalo o tem in nasvetovalo umno obdelovanje pašnikov, vendar in gotovo ne bode odveč, ako tudi tu podam pota, po katerih naj bi v prihodnje hodili. V splošnem morajo se srenjski pašniki v sledečem izboljšati:

Vsi mokrotni, posebno pa močvirni prostori naj se osušijo. Lege pašnika, v katerih zaostaja voda, rodijo le kisle in ojstre trave in škodljiva želišča; hranitba na takih pašnikih živini ne more biti vspešna — vsaj ji je taka paša večkrat toliko škodljiva, da ji sledijo razne bolezni. Sicer živina kaj nerada uživa kislo pičo in jo mora le gladk tej prisiliti. Na takih legah je nujna potreba, da se preobilna in zastajajoča voda odpelje. V to vrežejo se po padu pašnika potrebni jarki, katere je najboljšje pokriti, ker jih živina sicer hitro shodi in zasuje; kolikokrat se pa tudi ne zgodi, da živina po neprevidnosti v jarek pade in se telesno poškoduje?

Pokriti jarki ali podzemeljski odtoki za vodo res več stanejo; za to pa imajo toliko več prednosti kakor nepokriti.

Kolikokrat bi v naših razmerah zadostoval samo eden primerno izpeljan jarek in konec bi bilo zastajoče mokrote in tolikanj škodljivih vpljivov iste. Če odpeljemo preobilno močo, zataremo kisle trave na paši, ki počasi posahnejo in zginejo, ker smo jim odvzeli v obilni mokroti potrebni pogoj za življenje. Mesto njih pa se zarodijo prave, sladke trave. Da se osušeni

prostori hitreje zarastejo, je najboljšje, da se na spomlad kakor hitro sneg skopni, ruša popali, krepko z brano prevlači in pozneje s travo obseje. Tako si lahko dosedaj neporabljive lege pašnika predelamo v trajno dobre.

Pašniki naj se namenu primerno trebijo, čistijo in obdelujejo. Iz sedajnih gmajn odpraviti moramo vse nepotrebno germičevje in škodljiva in plevelna zelišča, katera kradejo prostor in živež ruši in so priljubljena gnjezda vsako vrstnin pašni živini nadležnim in škodljivim mrčesom. Tako trebljenje se je dosedaj pri nas popolnem pogrešalo, dasiravno so naše gmajne, počez preprežene sto neplodno šaro, toliko potrebne, da bi jih očistili. Poruvanje škodljivih zelišč izvrši se najboljšje na spomlad.

Ravno tako iztrebiti moramo mah, katerega je čedalje več po naših gmajnah; mah je kaj škodljiv, ker je sam na sebi nevžiten a izpodriva in zatira, kjer se je vgnjeznil, kaj hitro boljše travo.

Tudi kamenje moramo iz pašnikov pospraviti ker nam je le za škodo, če leži sem ter tje po pašniku. Naj se pridno pobira in stavi v kupe. Rabi se to kamenje kaj dobro pri napravi podzemeljskih odtokov za vodo, ker se z njim napolnujejo jarki; rabi se ga tudi lahko za ogradenje pašnika.

Krtine moramo na spomlad poravnati in raztrositi po pašniku. Raztrošene krtine gnojé kolikor toliko pašnik, kedar iste dež izpira; to se pa ne zgodi, če krtine nedotaknjene pustimo na mestu ležati, katere se zraven tega le počasi zarastejo in delajo površje ruše kupčasto.

Živalski odpadki naj se po možnosti razdele, da se ne zatare ruša pod njimi in se zadržuje prebotna rast trave okolo istih. Okolu krajeka kaj bujno izraste kolobar trave, katerega živina le povoha a se ga ne dotakne, ker ji je zoperen. Živalski odpadki naj se pa sproti ne raztrošajo, ker se s tem onesnaži trava, katere živina ne vživa. Raztrosijo naj se odpadki še le potem, ko smo prostor popasli in na ta kos vsaj nekaj časa ne bodemo gonili živine. Le na ta način se gnojilna vrednost odpadkov še v največ meri doseže. Enako umno tudi ravnamo, če nabiramo odpadke in znosimo na kup za napravo komposta, s katerim se pašnik gnoji. Na mestih, kjer je ruša pašnika zelo opešala, ker smo s prevlečenjem v spomladi mah iztrebili in sploh na golih prostorih, naj se ruša po možnosti pomladi in zboljša s tem, da se z nova zaseje. Tako zboljšanje ruše izvršuje se lahko polagoma t. j. da se po okoliščinah in sredstvih kos za za kosom izboljša. Če ni ta povsem plodunosen trud končan v enem letu, izpeljano je delo vendar lahko v več letih — vspeh nam ne izostane! Pašnik naj se umno rabi, prav popasé. Na ta način si milako najizdatnejše izkoristimo pašnik. Mi ne smemo, kakor je to dandanes navada, živine na paši sleherni dan po celem pašniku preganjati, ker se stem preveč krme zgubi. Pašna živina hodi po naravnem nagonu za pašo, ktera ji je najbolj všeč; za borno obraščene prostore pašnika se manj zmeni in išče le boljših; s takim tavanjem pa živina preveč shodi in stepta. Ravno tako je večkrat napačno, da se vsamožna pašna živina skupno pase, ker se trata pašnika neenakomerno popase in slabše izkoristi.

Red v paši je neobhodno potreben, ker se sicer veliko klaje po nepridnem potratu in živina pri tem le slabo hrani — kar oboje gotovo ni gospodarno.

Tegadel moramo pašnik namenu primerno rabiti. Razdeliti ga moramo po jakosti ali dobroti za porabo po baži pašne živine, toraj v pašnik za goved, pašnik